

תשע"ו - WhatsApp - Ki Sisa

(1) ~שמאל דוחה וימין מקרבת' בהנהגת הקב"ה עם בני ישראל ~
כתיב בשיר השירים בביטוי אהבת הקב"ה לבנ"י: 'שמאלו (של הקב"ה) תחת לראשי וימינו תחבקני'. ואחד הפירושים בזה ע"פ חסידות הוא ע"פ מאמר רז"ל "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת', שמזה מוכח שיש קשר מיוחד בין בחינת יד שמאל לדין וריחוק, ויד ימין לחסד וקירוב. וביאור הדברים בהתייחסות הקב"ה לבנ"י: "שמאל העליון דוחה לרחק אותם, לעורר עליהם בבחינת מדת הדין הקשה למעלה ולמטה, ברוחניות נשמתם ובגשמיות בפרנסתם, לדחוק אותם בכור העוני. . . ואמנם, אין זה ריחוק ודחוי אמיתי ח"ו, אלא רק בשביל 'ימין מקרבת', שמקרבת ברב החסד העליון שבימין העליון, כאב שמקרב ומחבק לבנו בימינו, אחר שנתן לו ריחוק וביטוש ב'שמאל דוחה', שזהו לטובתו דוקא. . . כמו שאנו רואים בכל דור ובכל זמן שכן דרך ומנהג ה' עם עם קרובו ישראל, כאב את בן ירצה. . . שבשעה שמתעורר עליהם למעלה במדת הדין בבחינת 'שמאל דוחה' למעלה, לקבל עליהם הקטרוגים הקשים - שעלולים מצד מעשיהם אשר לא טובים כידוע - אז דוקא מיד הוא מתעורר עליהם ברב חסד להושיעם מאויביהם המקטרגים עליהם למעלה ולמטה, עכ"ז, מיד מתגבר עליהם במדת החסד ד'ימין העליון'. אם כן, כל מה שהיה תחילה ב'שמאל דוחה' דמדת הדין אינו דחיה לגמרי ח"ו, אלא להיות 'ימין מקרבת' בחסדים הגוברים על הגבורות והדינים הקשים להמתיקם".

(ע"פ תו"א כי תשא ד"ה שמאלו תחת לראשי)

(2) -מה נעלה יותר - עבודת התפלה שכנגד הקרבנות, או לימוד התורה שכנגד כולם -
פעם אמרו (פאה א, א) ש'תלמוד תורה כנגד כולם', ופעם הפליגו מאד בשבח מעלת התפלה, שהיא כנגד הקרבנות (ברכות כו, א-ב), ואם כן, יש להבין איזה מהם במעלה עליונה יותר?
אך הביאור הוא:
הן תורה והן תפלה הם במעלה עליונה מאד, ואי אפשר לומר איזה מהם נעלה מהשני, כי ענינם שונים זה מזה, וכל אחד בענינו המיוחד לו הוא במעלה הכי עליונה.
וההבדל הכללי ביניהם:

תפלה היא 'מלמטה למעלה', ותורה היא 'מלמעלה למטה'. כלומר: בתפלה הרי הנברא המוגבל משתדל ומתייגע בכחות עצמו להגביה את עצמו למעלה מעניני העולם ולהתקרב אל הבורא כפי יכולתו. אך, החסרון בכך הוא שהתקרבות האדם לה' מוגבלת לפי הכחות המוגבלים שלו.

ואילו בעסק התורה האדם ממשיך אלקות 'מלמעלה למטה', היינו שממשיכים למטה את ה'מעלה' כפי שהוא למעלה, בלי צמצום והעלם. וזהו לפי שהתורה בעצם מהותה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה בעצמו המיוחדים עמו בתכלית היחוד, ולכך ע"י העסק בתורה ממשיכים מלמעלה למטה דרגה נעלית זו, כי אין ההמשכה תלויה בכחות המוגבלים של האדם, אלא רק מחמת שהקב"ה נתן לנו את עצמו, כביכול, 'מלמעלה למטה', בתורה.

(ע"פ תו"א כי תשא ד"ה שמאלו תחת לראשי)

(3) -ענין התפלה הוא ביאור מצות קריאת שמע וקיומה -
"הנה, ענין התפלה היא קיום המצות קריאת שמע 'ואהבת' (תו"א כי תשא ד"ה שמאלו תחת לראשי).
כלומר: ענינה ותכליתה של התפלה הוא לעורר ולגלות אהבת ה', 'להיות מרחיב ומגדיל אהבתו לה' (לקו"ת ריש בחקותי), וכמאמר רז"ל על הכתוב 'ולעבדו בכל לבבכם' - איזו היא עבודה שבלב? זו תפלה. והפירוש הפנימי בזה, שמטרת התפלה היא ה'עבודה שבלב', לעורר את האהבה לה' יותר ויותר.
כי הנה, "שאר [סדר] התפלה הוא ביאור קריאת שמע, כנודע" (סידור עם דא"ח יט, א). שכן, התוכן הפנימי של עבודת התפלה הוא "לקרב ולדבק נפשו באלקות, וזהו מה שתפלה הוא לשון התחברות, כמו 'תופל כלי חרס', דהיינו התקשרות והתחברות נפשו באלקות" (ריש קונטרס התפלה).

והתקשרות הנפש באלקות היא ע"י התעוררות מדת האהבה דוקא. כי ענין האהבה הוא הרצון והמשיכה בלב להתקרב ולהתחבר עם הדבר האהוב, וכך הוא ענין אהבת ה', שהיא משיכת הלב לאלקות והרצון לדבקה בו יתברך. ולכן "כל העבודה ויגיעה של עובדי ה' בתפלה הוא לבוא למדת האהבה" (קונטרס התפלה שם), כי ע"י התעוררות האהבה, באים להתקשרות ודבקות באלקות.

(ע"פ תו"א כי תשא ד"ה שמאלו תחת לראשי)

(4) -מדוע משבחים ומברכים את בחינת 'שמך' של הקב"ה בלבד -

כתיב (נוסח ברכת המזון) 'יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד', ויש לדייק מדוע נקט הכתוב 'שמך' דוקא, שרק שמו של הקב"ה יהיה מבורך, ומדוע אינו אומר שהקב"ה עצמו יהא מבורך? וביאור הענין:

התהוות וחיות כל העולמות באה מספירת המלכות (כמרוזם בכתוב 'מלכותך מלכות כל עולמים'), והיא בחינת הארה חיצונית בלבד ביחס לעצמותו יתברך. כשם שענין המלכות בנפש האדם הוא דבר חיצוני - היינו השליטה והממשלה על הזולת - כך למעלה ענין המלכות הוא השפעה חיצונית ומצומצמת של אלקות לצורך התהוות העולמות.

וזהו שאומרים 'יתברך שמך בפי כל חי', ש'שמך' מתייחס למדת המלכות, כמו ששם האדם אינו אלא בשביל הזולת, כך ענין המלכות כנ"ל.

ולכל חי' - כל הנבראים עליונים ותחתונים - אינם יכולים להשיג כי אם בחינה זו, היות שממנה נובעת חיותם וקיומם. ואילו למעלה מזה 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'.

וזהו ש'יתברך שמך' בלבד, שמכיון שכל השגתם אינה אלא בבחינת 'שמך' - מלכות - לכך, רק עד שם מגיע שבחם וברכתם. (ע"פ תו"א כי תשא ד"ה כי תשא את ראש)

(5) - כי תשא את בני ישראל - 'תשא' לשון מניין או לשון התנשאות והגבהה -

כתיב 'כי תשא את ראש בני ישראל', לפי פשוטו הכוונה היא, שזהו ציווי למשה רבינו שעליו למנות את מספר בני". אך, לפי זה צריך להבין מדוע נקט הלשון 'תשא' - שהוא מלשון התנשאות והגבהה - ולא 'תמנה' או 'תספור' וכיוצא בזה? והביאור הוא:

ידוע ש'כל ישראל מאמינים בני מאמינים', היינו שכל יהודי מעצם טבעו יש לו אמונה פשוטה במציאות הבורא ובכך שהבריאה מתחדשת מאין ליש בצורה תמידית.

ואמונה זו נובעת מבחינת החכמה שבכל נפש, שלהיותה בבחינת ביטול והעדר המציאות, לכך שורה ומאיר בה אור אין סוף ב"ה עצמו. ובגלל הארה זו "כל ישראל, אפילו הנשים ועמי הארץ, הם מאמינים בה" (תניא פי"ח).

והנה, אמונה זו מצד עצמה אינה גלויה ומורגשת במציאות האדם, כי היא נטועה עמוק עמוק בפנימיות נפשו. ולכן בדרך כלל אין לה השפעה על הנהגת האדם, ואף שמאמין בה' יכול לעבור על רצונו ית'.

וזהו ענינו של משה רבינו, שנקרא 'רעיא מהימנא' (רועה נאמן), שע"פ סוד הפירוש הוא, שהוא זן ומפרנס אמונה זו שבישראל, ופועל שתהי' מורגשת בהם.

וזהו 'כי תשא את ראש בני', שזהו הציווי למשה 'לנשא' ולהגביה את בחינת ה'ראש', היינו החכמה - שורש האמונה, כנ"ל - של כל ישראל, ע"ז שפועל שאמונתם תהיה בפנימיות אצלם.

(ע"פ תו"א כי תשא ד"ה כי תשא את ראש)

(6) - חיוב הקב"ה לתת לכנסת ישראל שארה כסותה ועונתה -

ידוע, שהיחס של בני ישראל והקב"ה הוא כמו יחס של איש ואשתו (שעל יסוד ענין זה הוא כל שיר השירים). וזהו משום שכשם שבעל משפיע לאשתו, כך הקב"ה משפיע לבני", שהוא הנותן להם את היכולת להתקשר עמו ע"י תורה, מצוות, אהבה ויראה.

והנה, על הפסוק 'מגיד דביו ליעקב, חוקיו ומשפטיו לישראל', מובא במדרש, שכל מה שהקב"ה אומר לישראל לעשות, כך הוא עושה, וזהו 'חוקיו' ו'משפטיו', שהמצוות הן החוקים של הקב"ה עצמו, שגם הוא מקיימם. וכשם שהבעל חייב לאשתו ג' דברים 'שארה כסותה ועונתה', כך הקב"ה (הבעל), חייב לבני" (האשה).

וביאור הדברים:

'שארה' (-המזונות שהבעל חייב לאשתו) רומז על התורה שנקראת 'מזון' (כנרמז בכתוב (תהלים מ, ט) 'ותורתך בתוך מעי');

'כסותה' רומז על המצוות הנקראות 'לבושים' לנפש (ראה תניא אגרת הקודש סי' כט);

'עונתה' מורה על אהבה ויראה, כי מובא בגמרא (ברכות ז, ב) שבעת העונה ראוי לשים את המטה בין צפון לדרום, וידוע שצפון ודרום מורים על אהבה ויראה, כי העומד ופניו למזרח, הרי הצפון לשמאלו והדרום לימינו, ואהבה שייכת למדת החסד שבקו הימין (כלשון הת"ז: 'חסד דרועא נימא'), ויראה שייכת למדת הגבורה שבקו השמאל ('גבורה דרועא שמאלא').

(ע"פ תו"א כי תשא ד"ה זה יתנו)

(7) ~ נודע בשערים בעלה' - התקשרות להקב"ה ע"י הכניסה בד' 'שערים' רוחניים ~

כתיב 'נודע בשערים בעלה', ואחד הפירושים בזה לפי הזהר וחסידות: הקב"ה (שנק' הבעל של כל נשמה) 'נודע' ומתקשר (כידוע ש'דעת' הוא לשון התקשרות והתחברות, כנאמר 'ואהאדם ידע את חוה') עם כל נשמה, 'בשערים' - "לפי מה שנכנס ב'שערים', שהם ד' שערים: אהבה, ויראה, תורה, ומצות, כנודע" (תו"א תשא ד"ה זה יתנו). כלומר: הקשר של האדם עם הקב"ה נוצר בכללות ע"י ד' עניני עבודה, שהם אהבה ויראה, תורה ומצוות. וד' דברים אלו מכונים 'שערים' בהם האדם צריך

'להיכנס', כביכול, כדי להתקשר עם ה'. וכפי שמבואר בזוהר (ח"ג ח, ב) על המשנה (ברכות ח, א) 'לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל', שכדי להתפלל כראוי יש צורך להיכנס ב'שני פתחים', והכוונה לאהבה ויראה לה'. הרי שהן נקראות 'פתחים' ו'שערים'. וכן תורה ומצוות נמשלו ל'שער ימין' ו'שער שמאל' - כי התורה כפי שירדה למטה היא מצומצמת מאד, ולכן היא שייכת לבחינת 'שער השמאל' כי שמאל (מדת הדין והגבורה) מורה על הצמצום. והמצוות, להיותן מושרשות ברצון העליון, מצד גודל מעלתן, אינו שייך להגיע לידי 'צמצום'. ולכן שייכות ל'שער ימין' (מדת החסד) המורה על גילוי האור. (ע"פ תו"א כי תשא ד"ה זה יתנו)

(8~ אהבה, יראה, תורה ומצוות כנגד ד' אותיות שם הוי"ה ~
כאמור, ישנם ד' 'שערים' בהם היהודי יכול 'להיכנס', כביכול, כדי להתקשר עם ה', והם: אהבה, יראה, תורה ומצוות. ומבואר בזוהר (ח"ג קכג, ב) שד' דברים אלה שייכים לד' אותיות שם הוי", וכפי שמפרט השל"ה (מס' יומא): "מהיו"ד מתעוררת היראה, ומהה"א - האהבה, ומהוא"ו - התורה, ומה"א אחרונה - המצוות". והסברת הדברים: יראה שייכת לאות יו"ד, כי תמונת אות יו"ד היא נקודה קטנה, וכך בחינת החכמה שהיא בבחינת נקודה ראשונית וכעין 'גרעין' להבנת הדבר שכל. והחכמה ענינה 'ביטול' - כמרוזז באותיותיה - כח מ"ה, כח של אפסיות והעדר תפיסת מקום. ולכן היא מביאה לידי יראה שתוכנה הוא ביטול כלפי ה' שירא ממנו. והה"א ענינה בינה, שכמו צורת אות זו עם קוים לאורך ורוחב, יש לבינה התפשטות מהגרעין השכלי לאורך ורוחב ההבנה וההשגה. והיא מביאה לידי אהבה, כי ההתבוננות בגדולת ה' מעוררת את האהבה (ראה סה"מ תרס"ד ע' צב). והוא"ו שייכת לתורה, כי צורת אות וא"ו היא קו הנמשך מלמעלה למטה, וזה שייך לענין 'קול' האדם שעל ידו לומדים תורה, כי הקול הוא המשכה של מה שהיה בהעלם במחשבה, לגילוי בדיבור. וה"א אחרונה (השייכת לספירת המלכות), קשורה לקיום המצוות במעשה בפועל מתוך קבלת עול מלכות שמים (ראה תניא אגרת התשובה סוף פ"ד) (ע"פ תו"א כי תשא ד"ה זה יתנו)